

Özgürlüğün Temsili Gökkuşağının Renkleri: Endüstriyel Futbol İçerisinde Karşı Lig, Özgür Lig ve LGBT+ Takımlar¹

Sabiha Gizem Engin*
Anadolu Üniversitesi

Arif Yüce**
Eskişehir Teknik Üniversitesi

Hakan Katırcı***
Eskişehir Teknik Üniversitesi

Öz

Cinsiyet ayrımının ve erilliğin son derece yaygın olduğu alanlardan birisi olan spor alanında, sadece kadınların ötekileştirilmesinden bahsetmek mümkün değildir. Spor alanında yer alan ve görünürlük arayışındaki LGBT+'lar da, çeşitli dışlanma, ötekileştirme, aşağılanma, yok sayılma gibi davranışlara maruz kalmaktadır. Türkiye'deki LGBT+ futbol takımlarının ve endüstriyel futbola karşı duran liglerin kurulma süreçlerini inceleyen bu araştırma, böyle bir ihtiyacın nereden doğduğunu ortaya koymayı amaçlamıştır. Ayrıca, bu süreç içerisinde yaşanan zorluklara dikkat çekerek, toplumsal var olma mücadelelerine ışık tutmak da amacımızın bir parçasını oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırma tekniklerine uygun biçimde hazırlanan görüşme formu kullanılarak dört futbol takımının kurucuları ve oyuncularını ile görüşmeler yapılmıştır. Gerçekleştirilen görüşmeler doğrultusunda, LGBT+ takımların ve liglerin kurulma süreçleri ortaya konmuş ve LGBT+ takımlarla ilgili olarak iç ve dış dinamikler olmak üzere çeşitli bulgular elde edilmiştir. Misyon, üye kabulü, görünürlük, sürdürülebilirlik, branş seçimi, sosyal sorumluluklar ve içsel faktörlere ilişkin bulgular iç dinamiklerin içerisinde yer almaktadır. Manevi destek, maddi destek, çevresel koşullar, yaşam alanı ve medyaya ilişkin bulgular ise dış dinamiklerin içerisinde yer almaktadır. Toplumlar içerisinde genellikle geniş tabanlı kabul görme hususunda problem yaşayan LGBT+'lar, bu oluşum içerisinde yaşadığı sorunlar ve var olma çabalarının ortaya konması ve toplumun bilinçlendirilmesi çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: toplumsal cinsiyet, endüstriyel futbol, LGBT+ takımlar, özgür lig, karşı lig.

* Arş.Gör. Sabiha Gizem Engin, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir-Türkiye. E-Posta: s.gizemengin@gmail.com. ORCID ID: 0000-0003-0898-8474.

** Arş.Gör.Dr. Arif Yüce, Eskişehir Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Eskişehir-Türkiye. E-Posta: arifyuce@eskisehir.edu.tr. ORCID ID: 0000-0003-3756-3870.

***Doç.Dr. Hakan Katırcı, Eskişehir Teknik Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Eskişehir-Türkiye. E-Posta: hakankatirci@eskisehir.edu.tr. ORCID ID: 000-0002-2337-7711.

Colours of the Representative Rainbow of Freedom: Özgür League, Karşı League and LGBT+ Teams in Industrial Football

Sabiha Gizem Engin
Anadolu University

Arif Yüce
Eskişehir Technical University

Hakan Katırcı
Eskişehir Technical University

Abstract

Gender discrimination and masculinity are very common in sports. As a consequence, marginalisation of women in this field is widespread. LGBT+ individuals, within the sports community, who are seeking visibility, are also exposed to various kinds of exclusions, marginalisation, humiliation, disregard, and even much more traumatising behaviours. The purpose of this study to analyse the difficulties that appear during the foundation processes of the LGBT+ football teams in Turkey. In this study, interviews were made with the founders of the four football teams and their footballers through utilising an interview form prepared in line with the qualitative research techniques. Based on the interviews, the foundation processes of LGBT+ teams and leagues are pointed out and various findings related to LGBT+ teams, including internal and external dynamics, were obtained. Findings related to the internal dynamics include mission, admission of members, visibility, sustainability, branch selection, social responsibilities, and internal factors. Findings related to the external dynamics include moral support, financial support, environmental conditions, living space, and media. Introducing the challenges experienced by LGBT+ individuals this study discloses that these individuals do not feel welcome, they are marginalized due to religious preconceptions and as a result, this study reveals that the efforts of these teams are essential for raising awareness of the society in this respect.

Keywords: gender, LGBT+, industrial football, özgür league, karşı league.

Giriş ve Amaç

Cinsiyet kavramı temel olarak biyolojik cinsiyet ve toplumsal cinsiyet olarak ele alınmaktadır. Toplumsal cinsiyet, en genel hali ile bireylerin biyolojik cinsiyetlerine bağlı olarak belirlenen sosyo-kültürel ve psikososyal anlam ve özellikleri ifade etmektedir (Mcbride & Parry, 2016; Lindsey, 2016). Toplumsal cinsiyetin gelişimi ve süreçleri ile ilgili gerçekleştirilen çalışmalar içsel ve sosyal/yapısal süreçlere odaklanılmışlardır. Bu noktada gerek içsel (psikolojik) süreçler gerekse de sosyal yapılar ve belirleyiciler önemli görülmektedir (Dökmen, 2012). Sosyal uyumun bir belirtisi olarak ortaya çıkan cinsiyete ilişkin roller, insanlar tarafından oluşturulmuş ve içerisinde bulunulan zaman, kültür, coğrafya, aile yapısı gibi çeşitli faktörlerden etkilenebilmektedir (Bhasin, 2003). Toplumsal cinsiyet olarak adlandırılan kavram aslında ayrımcılığa, cinsiyet rollerine ve bu rollerin biyolojik olarak bize verilmiş özelliklerle bağlantılı olarak doğal ve de değişmeyen şeyler olduğu temeline dayanmaktadır (Bora, 2012:175). Simone De Beauvoir'un (1993) *Kadın: İkinci Cins* isimli kitabında aslında, kız çocukların içlerinde sevecenlik, ağırbaşlılık, duygusallık, hamaratlık ve özellikle annelik duygusu ile dünyaya gelmedikleri, oğlan çocuklarının da tamirata yatkınlık, savaşçı ruh ve sert mizaç ile doğmadıklarını dile getirmiştir. "Kadın doğulmaz, kadın olunur" diyen Beauvoir, açıcı erkekler, kadın askerler veya tamirat yapabilen kadınlar varken, cinsiyet kalıplarının doğru olmayacağını savunmuştur. Toplumsal cinsiyetin en büyük destekçisi 'feminizm' kavramının tanımını yapmak her ne kadar güç olsa da, bir toplumsal hareket olarak karşımıza çıkmakta ve toplumsal bir değişim için gerçekleştirilen protestolar ile kendisini ortaya koymaktadır (Tekeli, 1990:30). 18. Yüzyılda ortaya çıkan bu hareket o dönemki şartlarda, kadınların erkek egemen politikalara, normlara, cinsiyetçi yaklaşımlara karşı örgütlenerek ortaya koyduğu mücadeleyi anlatmaktadır (Michel, 1993:6). Bu mücadele içerisinde, LGBT+ kapsayıcı olan feminist akım ise radikal feminizm olarak 1960'lı yıllarda karşımıza çıkmaktadır (Jaggar, 1994). Radikal feminist yaklaşım, kadın merkezli açık bir anlayışı kabul etmektedir. Bu yaklaşım ile kadınlar arasındaki farklılıklar, aynı zamanda erkek egemen ve erkek tanımlı sporlara ilişkin ciddi sorunlar tanımlamakta ve vurgulamaktadır (Hall, 1996).

Nancy, *Eleştirilerin Eleştirisi: Spor Üzerine Radikal ve Feminist Yazılar* çalışmasında, feministlerin işaret ettiği, spora yaklaşımın iki önemli bileşeninden bahseder. Birincisi cinsiyet eşitliği ve ikincisi erkeksi uyarlamalardan uzak değişimdir ki sporun daha az eşitsizliğin aracı olabilmesi sağlansın (Akt. Theberge, 1989). Spor ve harekete katılım yoluyla kadınlar, toplumsal ve fiziksel sınırlamaların üstesinden gelmektedirler. Ancak bunun erkek egemen yaklaşıma alet olması kaygısı radikal yaklaşımı bu anlayışa, sporun sporunun yeniden tanımlanması genel düşüncesini oturtmaya zorlamaktadır. Tüm diğer feminist teorilerin de gözünden kaçmayan erkeklik idealini sürdürmeye yönelik yanılgılı, toplumsal cinsiyetçi ifadelerin ortadan kaldırılmasından öte, hedeflerini hep yüksek tutan radikal yaklaşımda yeni bir dilin kurulmasına da vurgu yapılmaktadır (Lakoff & Lakoff, 2004). Bütün bu

yaklaşımların aksine spor ideolojisi her zaman erkeksi bir bakış açısına sahiptir. Organize (takım) spor kültürü tarihsel olarak genç erkekler/erkekler için ayrılmıştır (Boyle, 1997; Hantover, 1989; Hoch, 1980; Messner, 1987; Sabo, 1989). Spor, erkeklerin kas güçlerini, karmaşık kuralları ve spora özgü becerileri konusunda yeteneklerini sergilediği sosyal arenanın önemli bir parçası olduğunu gösteren güçlü bir mesaj iletir. Erkeklerin kriket, hokey, futbol, basketboldaki temsili ve bu alanların özellikle erkeklerin kimlik oluşumu ve evrensel erkeklikle ilgili baskın söylemler içermesi, kadınlar bu alanlardan dışlanması ile sonuçlanmıştır (Boyle, 2009). Bu baskın söylemler, kadınların spordaki kadınsı davranışlarına karşı erkeklerin erkeksi olarak nitelenen davranışlarını körükler ve sporun içerisindeki hegemonik erkekliği oluşturur (Azzarito, 2012). Hegemonik erkeklik kavramı ile birlikte, cinsiyet kimliklerinin eril sporlar içerisinde oluşturduğu standart farklılıkları ise daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır.

Kişinin kendini kadın ya da erkek olarak tanımlaması cinsiyet kimliğini ortaya koymaktadır. Kadınlık ya da erkekliğin içsel anlamı olarak da ifade edilebilen cinsiyet kimliği kişilik ve davranışlar ile şekillenebilen bir özelliktir (Dökmen, 2012). Cinsel yönelim ise belli bir cinsiyetteki bireye karşı var olan romantik, duygusal ve cinsel çekim olarak ifade edilmektedir (Klein vd., 1985). Karşı cinsten olan iki bireyin yönelimini tanımlanırken kullanılan heteroseksizmden farklı olarak, çeşitli cinsel yönelimlerin temsili mevcuttur.

LGBTIQ+ cinsel yönelim kategorileri olarak ifade edilen lezbiyen, gey, biseksüel, trans-cinsiyet/transseksüel, interseks, queer ve daha fazla terimin kısaltması olarak kullanılan bir kavramdır (APA, 2019). LGBT+'ların, toplumsal-yaşamsal alanda var oluş çabaları ve görünürlükleri dünyayı etkileyen birçok olay ile birlikte ilerlemiştir. Düşünce alanında yaşanan değişimler, akademik çalışmalar ve siyasal alandaki gelişmelerin bu örgütlü yapının oluşumunu etkilediği, bununla birlikte 20. yüzyılda dünya genelinde toplumsal alanda dışlanan kesimlerin kendilerini ifade edebilecekleri, ayrımcılık ve ön yargılara karşı bir arada olabilecekleri platformların oluşmasına olanak sağladığı ifade edilmektedir (Arayıcı, 2019). Spor alanı da dışlanan kesimlerin kendilerini ifade edebilecekleri, eşitlik ve özgürlük taleplerini dile getirdikleri alanlardan biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Her bireyin ayrımcılık endişesi ve korkusu yaşamadan, sporun tadını çıkarma imkânı olması gerekliliği fikrini benimseyen ve savunan, spor alanında gerçekleştirilen ilk uluslararası araştırma olan "Out on the Fields" spor alanında sözü edilen en önemli çalışmalardan biri konumundadır (Denison & Kitchen, 2015). Alanyazın taraması yapıldığında, LGBT+ çalışmalarında *Out on the Fields*'da olduğu gibi ayrımcılık endişesi, korkusu ve daha pek çok problemin ortaya konduğu çalışmalar ile karşılaşmaktadır.

LGBTI+'lar günümüzde pek çok toplumda ön yargılı tutum, değersizleştirme ve ayrımcılıkla karşılaşmaktadırlar (Avrupa Konseyi, 2011; Şah, 2012). Benzer biçimde spora katılım bireylerin yaşam kalitesini iyileştirme başta olmak üzere sağlık açısından birçok olumlu etkide bulunmasına rağmen LGBT+'lar daha önce edindikleri olumsuz deneyimler kapsamında yaşadıkları damgalama ve

ayrımcılık korkusundan dolayı bu olumlu etkilerden yararlanma konusunda kendilerini kısıtlı hissetmektedirler (Mahvandu-Mudzusi, 2014). LGBT+ bireylerin karşılaştıkları problemler bunlarla sınırlı değildir.

Bireylerin içerisinde bulunduğu toplum ile iletişim ve etkileşim kurma gereksinimleri sosyal olarak en temel ihtiyaçlardan biri olarak ifade edilebilir (Karaçor & Şahin, 2004). Spor kişilerle iletişime geçebilmenin en güzel yollarından biridir ve spora katılım bireylerin yaşam kalitesini arttırmakla birlikte sadece ruhsal değil, aynı zamanda bedensel sağlıklarını adına önemlidir (Vural vd., 2010). LGBT+'ların yaşadıkları bu ve benzeri problemler göz önüne alındığında sosyal bütünleşme/içermenin sağlanması mutlak bir gerekliliktir. Bu hususta, sporun sosyal içirme konusunda oldukça önemli bir rolü olduğu da ifade edilmektedir (Spaaij vd., 2014). LGBT+'ların toplumdan dışlanması ve bu ihtiyaçların karşılanamaması bireyleri olumsuz etkilemekte dolayısıyla bireylerin yaşam kalitesi ve standartları olağan standartların altına düşmektedir (Takács, 2006; Singh, 2013; Müller, 2018). Tüm bu süreçler göz önüne alındığında, erkekten farklı olan cinsiyet ve farklı yönelimdeki kişilerin hegemonik erkeklığe karşı savaşının başladığı söylenebilir ve spor içerisinde hegemonik erkeklığın en çok hissedildiği alanlardan birisi futboldur (Williams & Hess, 2015; Griffin, 2012).

1881 yılında oynanmaya başlanan kadın futbolu, Futbol Birliği'nin (FA) kadın takımlarına 5 Aralık 1921'den itibaren Lig ve Derneğe bağlı gerekçelerle, gönüllülük içeren oyunların masraflarının çok fazla olduğunu ve bu durumun futbolun doğasına uygunsuz olduğuna karar vermesi üzerine yasaklanmıştır. Çünkü futbolun kadınlar için çok kuvvetli bir oyun olduğu vurgusu yapılmıştır (Elsej & Pugliese, 2017; Brennan, 2007). 1863'te kurulan İngiltere Futbol Federasyonu (The Football Association, FA) dünyadaki ilk futbol federasyonu olma özelliğinin yanı sıra UEFA ve FIFA gibi global federasyonların da kurucu üyeleri arasında yer almaktadır (Russell, 1999; FA, 2019). Dolayısı ile FA'nın aldığı tüm kararların uluslararası düzeyde doğrudan bir bağlayıcılığı olmamasına rağmen diğer federasyonların kararlarında etkili olduğu ifade edilebilir.

Futbol içerisinde hegemonik erkeklik, 1970 yılında FIFA'nın, 139 kurucusuna kadın futbolu hakkında bir anket yapması ve dönüt aldığı 90 katılımcıdan sadece 12'sinin kadın oyununun desteklenmesi gerektiği cevabı ile daha da görünür hale gelmiştir (Akt: Elsej & Pugliese, 2017). Mari Haugaa Engh (2011), Güney Afrika'da kadın futboluyla ilgili makalesinde, 'Sporun, erkeklerin ayrıcalıklarının ve toplumdaki tahakkümün, doğal söylemlere hitap ederek toplumsal cinsiyetin daha geniş alanlara yayılmasını sağladığından yankılamaktadır. Bu sadece Güney Afrika'da ya da futbol kapsamında değil, Brenda Elsej ve Joshua Nadal'ın (2014) da gösterdiği gibi, çeşitli branşlarda geniş ve dengesiz bir uygulamaya sahiptir. Erkek sporlarında, genellikle de futbolda cinsiyetli yapı, dil yoluyla normalleştirilir, erkeklik kriterlerinin dışında kalan her yapı, her zaman cinsiyetli bir tanımlayıcı tarafından ötekileştirilir. Aynı şey erkek sporu dışında kalan her spor için de geçerli durumdadır (Williams & Hess, 2016). Bu kapsamda, futbolun içerisinde yer

alan “öteki”ler heteronormativite ve ikinci kabul edilen cinslere karşı mücadelesini sürdürmekte ve görünürlük kazanmak için çaba göstermektedir (Cleland, 2019; Cashmore & Cleland, 2012; Jones & McCarthy, 2010). Çoğu spor sahasında zorunlu heteronormativite göz önüne alındığında, normatif cinselliğin bozulması kuirleşme olarak karşımıza çıkmaktadır (Caudwell, 2007). Mevcut durum ile ilgili ülkemizde de çeşitli adımlar atılmaktadır.

Türkiye’de 2015 yılında LGBT+’ların her türlü cinsiyetçi, türcü, homo/transfobik, etnik ayrımcılığa, endüstriyel futbola, baskıya karşı gelebilmek ve toplumsal farkındalığı oluşturmak adına Özgür Lig adı altında bir futbol ligi kurulmuştur. Cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği ayrımcılığının ligden çıkarılma sebebi olarak kabul edildiği ligde, LGBT+’lar da kendi takımlarıyla yer almaktadır. ‘Futbol borsada değil, arsada oynanır’ sloganını benimseyen Özgür Lig, erkek egemen futbol dünyasını kırmak için kadın katılımının önemli olduğunu ifade etmektedir (“Borsada değil arsada futbol”). 2015 yılından bu yana düzenli olarak gerçekleştirilen organizasyonun kuruluş aşamasında yayınlamış olduğu 14 madde içeren manifesto hem kuruluşun misyonunu hem de kuralları açık bir şekilde ortaya koymaktadır (Arslan, 2015).

Çağın gerekliliği olarak bir toplumun bütünsel bir nitelik kazanabilmesi sosyal olarak dışlanmış bireylerin her yönden gereksinimlerinin karşılanması ile mümkün olabilmektedir. Bu noktadan hareketle içerisinde toplumsal, sosyal, psikolojik olarak farklı dinamikler barındıran Özgür Lig’in kuruluşunun incelenmesi, bu kapsamda gerek lig gerekse de katılımcılarının/takım temsilcilerinin sözü edilen oluşum içerisinde yaşamış/karşılaşmış oldukları tüm süreçlerin incelenmesi bilimsel olarak ilgiyi hak eden bir olgu olarak düşünülmektedir. Araştırmamız kapsamında mevcut alanyazın tarandığında, yukarıda adı geçen ligler ve bazı takımların oluşum/gelişim süreçleri ile ilgili olarak şunları söylemek mümkündür; Mahalle forumlarından doğan ve 2014 yılında bir organizasyon olarak faaliyete geçen Karşı Lig ilk zamanlarda az sayıda kişi ve takım ile başlamış, 2019 yılında 16 takımın var olduğu bir organizasyona dönüşmüştür. Karşı Lig ismini temel olarak endüstriyel futbola, ırkçılığa, homofobiye, türcülüğe, cinsiyetçiliğe karşı olmasından alır. Lig’e katılımında herhangi bir kriter bulunmamaktadır. Özgür Lig ise 2015 yılında 12 takımla passolige ve endüstriyel futbola karşı oluşmuş bir ligdir. “Borsada değil arsada futbol oynanır” manifestosu ile başlayan lig cinsiyetçiliğe, homofobiye, ırkçılığa, her türlü önyargıya karşı kurulmuştur. Lige dâhil olmak isteyen kişiler veya takımlar manifestodaki kriterleri kabul etmek zorundadırlar. Cinsiyetçi, türcü, homofobik, transfobik, etnik ayrımcılığa yer veren her türlü söylem ve tavır, oyundan ve ligden çıkartılma sebebidir.

Araştırmaya dâhil olan LGBT+ takımların gelişim süreçleri ile ilgili olarak ise şunlar ifade edilebilir: Sportif Lezbon takımının oluşum süreci, 2013 yılında Özgür Lig’in oluşmasıyla başlamıştır. 2015 yılından kurulan Sportif Lezbon, bu tarihten önce de LGBT+ aktivistler ve feministlerin bir araya gelip futbol müsabakası yaptıkları etkinlikler düzenlemiştir. Atletik Dildoa takımının oluşum süreci 2015 yılı Trans Onur Haftası mukabilinde yapılan Gol Yemeyi Sevenler Turnuvası’na dayanmaktadır. Yapılan müsabakalar neticesinde

gönüllülük esas alınarak takım oluşumu için adımlar atılmıştır. Özellikle sosyal medyadan yapılan iletişim çalışmaları ve takım oyuncularının yakın çevreleri ile gerçekleştirdikleri ağızdan ağıza iletişim takım oluşum sürecini hızlandırmıştır. Karşı Lig’de yer alan bir takım ile yapılan dostluk maçının ardından yapılanma tamamlanmış ve daha sonrasında takım Almanya’daki Discover Futbol Turnuvası’na katılmıştır.

Muamma takımının oluşum süreci de 2015 yılı Trans Onur Haftasına ve bu organizasyonda ‘Çok atan değil çok yiyen kazanır’ sloganı ile düzenledikleri futbol müsabakasına dayanmaktadır. Bu etkinlik sonrası yapılan futbol müsabakaları ile takımın oluşma süreci hızlanmış ve 2016 yılı Haziran ayında takımın oluşum süreci tamamlanmıştır. Queerpool takımının oluşum süreci 2014 yılında Karşı Lig’in kuruluşu ile başlamıştır. Kurucularının Karşı Lig’in içerisinde yapılan müsabakalara katılımından sonra neden kadın kadına oynamıyoruz fikrinin ortaya çıkması ile birlikte ağırlıklı olarak kadınların kendi aralarında yaptıkları etkinlikler ile oluşum varlığını devam ettirmiştir.

Tüm bu bilgiler kapsamında bu araştırmanın amacı hegemonik erkekliğin hala hüküm sürdüğü ve erkek/erkeksi özellikler dışında her şeyin ötekileştirildiği endüstriyel futbola karşı oluşumların hikayeleri ve işleyişlerine yönelik, lig ve takım temsilcilerinin yaşamış oldukları olumlu/olumsuz süreçlerin ortaya konmasıdır. Gerçekleştirilen bu araştırma ile Türkiye’de toplumsal cinsiyet ve LGBT+ alanlarındaki çalışmalara bir katkı sunulması hedeflenmektedir.

Yöntem

Görüşmeler insanların deneyimleri, görüşleri, duyguları ve bilgileri hakkında doğrudan alıntılarının yapılabilmesine olanak sağlamaktadır (Patton, 2002). Bu açıdan gerçekleştirdiğimiz araştırmamızın konusu, amacı ve bağlamı gereği, hem konunun hassas olması, hem kaliteli veriye ulaşılabilmesi, hem de detaylı ve derin bilgilerin ortaya çıkarılabilmesinin sağlanması adına, görüşmenin önemi karşımıza çıkmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2012). Araştırma örneklem grubunu oluşturan LGBT+’lar ile gerçekleştirilecek görüşmelerle elde edilecek derin ve detaylı bilgilerin, araştırmanın amaçlarına doğrudan etki edeceği düşüncesinden hareketle de, araştırmanın nitel araştırma yöntemlerinden derinlemesine görüşme tekniği ile gerçekleştirilmesi tercih edilmiştir.

LGBT+ takım temsilcileri ile gerçekleştirilen görüşmelerde araştırmacılar tarafından oluşturulmuş toplam 16 adet sorunun yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Ayrıca LGBT+ liglerin oluşum süreçlerinin tespiti açısından ligler ile ilgili bilgi sahibi iki katılımcı ile 15 adet sorudan oluşan görüşme formu aracılığı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme formlarına ilişkin soruların oluşturulma aşamasında alan yazın taraması gerçekleştirilmiş ve mevcut durumun tespitine ilişkin ifadelere yer verilmiştir. Uzman görüşüne sunulan form, geri bildirimler ile revize edilmiş ve araştırmacılar tarafından uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Belirlenen

amaçlar doğrultusunda hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan sorular, Tablo 1 ve Tablo 2'deki gibidir.²

Çalışmanın katılımcılarını, Türkiye'de yer alan LGBT+ takım olarak kendisini tanımlayan, farkındalık yaratmak için sosyal sorumluluk anlayışı ile hareket eden takım temsilcileri, ayrıca Özgür Lig ve Karşı Lig'de yer alan takım temsilcileri ile ligin kurulmasına öncü olmuş kişiler oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında yer alan tüm takım ve liglere, çalışmanın amacı ile ilgili olarak bilgilendirme e-maili atılmış ve katılım göstermeye gönüllü olan beş takım ile görüşme planlanmıştır. Bir takım temsilcisinin yurtdışına gitmesi sebebi ile araştırma dört takım temsilcisi ve iki lig temsilcisi ile tamamlanmıştır. Gerçekleştirilen görüşmelere ilişkin bilgiler Tablo 3'teki gibidir.³

Araştırmacılar, katılımcılar ile belirlenen tarih ve saat doğrultusunda görüşmeleri planlamışlar ve görüşmeci için uygun olan bir zaman diliminde görüşmeleri gerçekleştirmişlerdir. Görüşme öncesinde araştırmacılar tarafından katılımcılara çalışma hakkında bilgi verilmiş ve bilgilerin gizliliği ile verilerin sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacağını taahhüt eden bir onam formu karşılıklı olarak imzalanmıştır. Görüşmeler, katılımcıların onayı ile ses kaydına alınmıştır. Ses kaydına alınan görüşmeler deşifre edilerek yazılı metinler haline dönüştürülmüştür. Yazılı metinler haline dönüştürülen görüşmeler doktora derecesine sahip üç araştırmacı tarafından içerik analizine uygun olarak kodlanmış ve temalar haline getirilerek örneklendirilmiştir. Toplanan verilerin analizinde rehberlik edecek, kavramsal bir yapı olmadığı için bu yapı, toplanan verilerin tümevarımcı (inductive) bir analize tabi tutulması sonucu ortaya çıkmıştır. Tümevarımcı yaklaşımda sınırlı sayıda ya da parçalı gözlemlerden hareketle genel sonuçlar hakkında bilgi sahibi olunması amaçlanmaktadır. Farklı bir ifade ile tümevarım yaklaşımı tekil olguların bir bütün haline gelerek genel yargıların oluşturulmasına (özelden-genele) olanak sağlayan yöntem olarak da ifade edilebilir (Thomas, 2006). Daha önce Türkiye'deki LGBT+'lar, futbol ve futbol takımlarına yönelik herhangi bir çalışma gerçekleştirilmemiş olması, bununla birlikte LGBT+'ların endüstriyel futbola karşı duran liglerinin kurulma süreçlerinde karşı karşıya kaldıkları zorlukların ve bu zorluklara ilişkin sosyal-psikolojik süreçlerin kavramsal olarak bilinmemesi nedeni ile tümevarımcı yaklaşım benimsenmiştir. Bu düşünceden hareketle tümevarımcı yaklaşımın özünde yer aldığı üzere, parçalı gözlemler ile LGBT+'ların toplumsal var olma ve futbolda yer alma mücadelelerine genel olarak ışık tutulması amaçlanmıştır. Bu araştırma için tümevarımcı yaklaşım ve içerik analizinin seçilmesinin temel nedeni de budur. Araştırmacılar, metinde yer alan kavramların sayısına, anlamına, kavramların birbiri ile ilişkisine ve kavram ile ifadelerin vurgusuna bakarak metinleri ayrı ayrı yorumlamışlar ve daha sonrasında da karşılaştırmalı olarak değerlendirmişlerdir. Gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda eldeki metinler hakkında bir yargıya ulaşılmış ve analiz tamamlanmıştır.

Bulgular

Görüşmelerden elde edilen verilerin analiziyle elde edilen bulguların yer aldığı bu bölümde, LGBT+ takımlara ilişkin tespit edilen kodlara ve temalara yer verilmiştir. Bulgular bölümünde ayrıca katılımcı görüşlerine “alıntılama” şeklinde yer verilmiş ve elde edilen bütün bulgular katılımcıların kişisel görüşleri sonucu elde edilmiştir. Katılımcı görüşleri paylaşılırken kimlikleri hakkındaki bilgiler paylaşılmamış sadece takım ismi kullanılmıştır.

Tema, Alt Tema ve Kodlamalar

Gerçekleştiren görüşmeler neticesinde ana temalar, iç ve dış dinamikler olmak üzere iki ana tema altında toplanmıştır. İç dinamikler teması altında belirlenen alt temalar da kendi içerisinde kodları barındırmaktadır. Buna göre alt tema ve kodlar Şekil 1.'de aktarılmıştır:

İç Dinamikler

İç dinamikler teması altında yer alan, Takım Olmak ve Futbol Çünkü başlıklı alt temalara ilişkin kodlar ve detayları şu şekildedir.

Misyon

Çalışmada yer alan her takım öncelikle kendisine bir “misyon” belirlemiş durumdadır. Bununla ilgili olarak Queerpool şu ifadeyi kullanmaktadır, “Kadın kadına paylaşmak”. Muamma ise misyonu ile ilgili olarak “Bir gel bak, bir izle, bir eğlen” ifadelerine yer vermektedir. Atletik Dildoa takımı “Başka bir spor, başka bir futbol mümkün” ifadesine yer verirken, Sportif Lezbon takımı misyonunu “Profesyonel değiliz, kadınız ve yarışmacıyız” cümlesi ile ifade etmektedir.

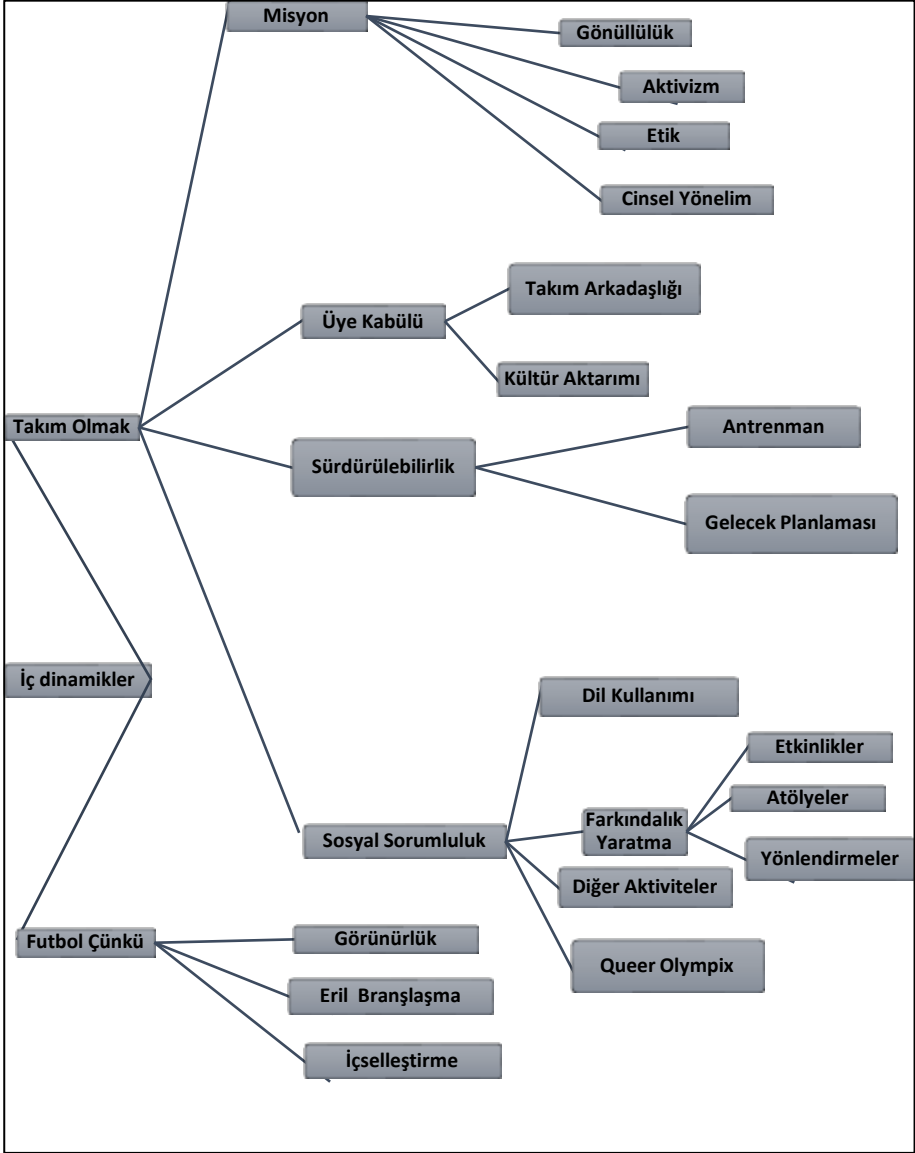
Her takım spor alanının erilliğini kırmak adına aktivist bir hareket içerisinde yer aldığını belirtmekte ve toplumsal değişim için somut adımlar attıklarını dile getirmektedirler. Aktivizm ile ilgili olarak Muamma isimli takım şu şekilde bir ifade kullanmaktadır:

Spor aktivizmi bizim için olayın bir kısmı. Çünkü bir sürü sokak diye bir şey örebiliyorduk; ama sonra öyle bir şey oldu ki sokaktan men edildik ve dedik ki tamam halı sahalarda bizimdir, burası bizim meşru mücadele alanımız, çünkü sanat ve spor artık gerçekten aktivizm değeri taşımak zorunda kaldı.

Çalışmamızda yer alan takımların hepsi gönüllülük esasıyla adımlar atmakta ve ne oyuncular ne de kulüpler hiçbir şekilde bir para talebinde bulunmamaktadırlar. Bununla ilgili olarak Sportif Lezbon takımının ifadesi şu şekildedir:

Maddi olarak tabii ki yeterli antrenman malzemesi yok, her şeyi cebimizden karşılıyoruz. İnsanları davet ettiğimiz zaman maddi olarak bunu yine cebimizden karşılıyoruz. Böyle sorunlarımız var, hiçbir şekilde düzenli maddi destek almıyoruz. Tamamen gönüllü bir şey oluyor.

Şekil 1. İç Dinamikler Temasına Ait Alt Temalar, Kod ve Alt Kodlar

Takımların ortak bir görüş altında birleştikleri diğer bir nokta da etiktir. Her takım ötekileştirici davranışların, ifadelerin takım içerisinde asla kabul edilemeyeceğini ve büyük bir etik probleme yol açacağını dile getirmektedir. Bununla ilgili olarak Atletik Dildoa takımı şu ifadeyi kullanmıştır:

Bireylerin kimliğinden kaynaklanan herhangi bir farklılık yok. Herkes aynı şekilde sahada kendini konumlandırabiliyor. Yani kimse zaten 'cis hetero kadın'⁴, 'lezbiyen kadın', 'trans birey' olarak görünmüyor. Oraya gelen herkes ve her şey oyun üzerinden dönüyor.

Takımlar cinsel yönelimler açısından pek çok rengi içerisinde barındırmaktadır. LGBT+ takımlar olması sebebi ile de her yönetime açık olan takımlar, kimsenin cinsel yönelimini sormadıklarını dile getirmektedirler. Cinsel yönelimlerle ilgili olarak Atletik Dildoa şu ifadeyi kullanmaktadır:

Farklı cinsel yönelim, herhangi bir şey olmanız bizim için bir şey ifade etmiyor. Sadece bizim oynama stilimizi kabul etmeniz ve bu şekilde oynamak istemeniz bizim için yeterli. Spor yapmış veya yapmamış olmanız da önemli değil.

Cinsel yönelimlerle alakalı olarak Sportif Lezbon'un görüşü ise şu şekildedir:

Bu ligde herkes oyunu ve oyunda var olmayı önemsiyor. Cinsiyet, yaş, cinsel yönelim fark etmeksizin herkesin futbol oynayabileceği bir ortamı önemsiyor. Futbolun kendisini dönüştürmek, oyunun kendisiyle ilgili bir dönüşüm yok açığı.

Üye Kabulü

Takım arkadaşlığı ve kültür aktarımını içerisinde barındıran üye kabulü takımların bir bütün olmasına dayalı temele vurgu yapmaktadır. Takım arkadaşlığı ile ilgili olarak Queerpool'un görüşü şu şekildedir:

Herkese açığız anlayabildiğimiz, ayırmadan açığız yani LGBT+, kadın, yani kim gelirse aynı zeminde anlayabiliyorsak beraber oynamak istiyoruz. Amacımız içine gömülü bir şey o açık fikirlik belki onunla anlatabiliriz.

Aynı zamanda kültür aktarımının takımlar için çok büyük öneme sahip olduğunu söylemek mümkündür. Kültür aktarımı gerçekleştiremedikleri kişiler ile devamlılık sağlayamadıklarını belirten takımlardan Atletik Dildoa'nın görüşü şu şekildedir:

Genelde futbol denilince herkes patapat girmek istiyor. Hani topa kayıyorlar, aşırı sert oynuyorlar hani hiç bizim oyunumuzu yansıtmıyorlar, bir hırıs var ortada. Hani yenmek, yenilmek, hırıs falan hiç bize uygun değil, bu Dildoa'nın oyununu yansıtmıyor. Oyun içerisinde eskilerden en azından iki üç kişi olsun ki onlara durun arkadaşlar biz böyle oynamıyoruz diyebilecek durumda olalım. Çünkü düşünseniz bile oyun stiline alışkın değilseniz ve bunu içselleştirmediyeniz her türlü gaza gelip 'hadi oynayalım' olabiliyor. Ama şu an devam eden en az beş kişi bizim kültürümüzü öğrenmiş şekilde. Çünkü zaten bizim amacımız o, başka bir

futbol başka bir spor yaratmak istiyoruz. Atletik Dildoanın şeyi o zaten işte biz gullüm⁵ yapalım insanlar eğlensin, çocuklukta isteyip de yapamadıklarını şimdi yapsınlar.

Sürdürülebilirlik

Takımlar genellikle ileriye dönük planlamalarını yaparlarken büyük beklentiler içerisine girmemektedirler. Oynadıkları oyunun içerisinde yer alan ideallere bağlı olarak da şekillenen planlamaları doğrultusunda düzenli antrenman ve gelecek ile ilgili olarak çok büyük kaygılar gütmemekle birlikte çeşitli problem yaşadıklarını dile getirmektedirler. Gelecek kaygısı ile ilgili olarak Sportif Lezbon'un görüşü şu şekildedir:

Şu anda takımın geleceği konusunda açıkçası benim bir kaygım yok. Özgür Lig'e başlarken pek çok takım vardı, doğal sürecinde o takımlar dağıldı. Anlaşamadılar birbirleriyle, kendi iç dinamikleriyle. Ayrıldılar, yeni takım kurdular, başka takımlara dâhil oldular. Bir tane Özgür Lig'de Lezbon devam edebildi diye biliyorum, bir takım daha olabilir ama o da bu sene dağılmış olabilir. Eğer kişisel problemler olmazsa takımın dağılacığını düşünmüyorum.

Muamma'nın görüşü ise biraz daha fazla kaygı duyduklarından dolayı Sportif Lezbon'dan daha farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır:

Var tabii, bir kere bizim hem kendi takımımızın içinde hem de rakiplerimiz arasında genelde öğrenciler ile oynuyoruz yani. Öğrenci dediğin de okuyor gidiyor yani, dolayısıyla bir devir daim çünkü kampüs dediğin şey de bitti orada herhangi bir aktivizm mümkün değil zaten artık, bu Türkiye'nin gidişatı ile alakalı bir şey.

Ayrıca Sportif Lezbon dışında kalan takımlar antrenmanların sürekliliğinin sağlanması açısından da çok katı kuralları olmadığını dile getirmişler ve hava şartlarına bağlı olarak antrenmanlarını planladıklarını, karda, kışta antrenman yapmak için kimseyi zorlamadıklarını belirtmişlerdir. Oynanan futbolun farkındalık ve eğlence amaçlı olduğunu vurgulayan takımlar, sakatlanmanın kimseye faydası olmayacağını ve havaların güzelleşmesi ile birlikte katılımcıların otomatik olarak kendilerine geldiklerini söylemişlerdir.

Sosyal Sorumluluk

Kendilerini sadece bir takım olarak tanımlamayan LGBT+ oluşumlar, aynı zamanda toplum içerisinde bir farkındalık yaratmayı hedeflemektedir. Bununla ilgili olarak çeşitli Atölyeler, etkinlikler ve grup içi yönlendirmelerde bulunmaktadır. Bunlarla ilgili olarak Sportif Lezbon ve Queerpool şunu söylemektedir:

Etkinliklerimiz oluyor, hiç topa dokunmamış kadınların bir kere olsun topa dokunması için hafta içi bir gün etkinliğimiz oluyordu, o bayağı bir büyüdü.

Sporu Queerleştirmek ve Queerleşen Spor adında bir panel yapılmıştı. Biz de bu etkinliğe Queerpool'u temsilen katılım gösterdik.

Futbolun içerisindeki eril dile son derece karşı çıkan takımlar, özellikle küfüre karşı son derece hassas olduklarını belirtmişlerdir. Bununla ilgili olarak Sportif Lezbon'un görüşü şu şekildedir:

Özellikle rakiplerimizden gol attıklarında özellikle küfür etmemelerini istiyoruz ve işte çok sakatlayıcı müdahalelerde bulunmalarını istiyoruz.

Bununla ilgili olarak Atletik Dildo da destekleyici nitelikte şu cümleyi kurmuştur:

Kriterlerimiz var. Eşit paslaşma, cinsiyetçi küfür etmeme, agresif davranmama, karşı takıma saygı duyma. Bunların hepsinin dışında hareket ettiniz mesela eksi puan olarak size yansıyor.

Ayrıca *Haydi Kızlar Sahaya*, *Küfürsüz Slogan Atölyesi* gibi pek çok organizasyona destek veren takımlar. Sosyal bilinç oluşturmak adına son derece etkin çalışmaktadırlar. İstanbul'da gerçekleşen Queer Olimpik organizasyonu ile son derece dikkat çekici adımlar atan takımlar, 3 gün süren bu organizasyona katılım göstermektedirler.

Görünürlük

Takımlar genellikle cinsel yönelimleri üzerinden görünür bir pozisyonda olduklarını düşünmemektedirler. Görünürlüklerinin artırılması amacıyla herhangi bir çaba içerisinde de olmadıklarını ve asıl amaçlarının zaten cinsel kimliklerinin ortaya konması olmadığını dile getiren takımlardan Queerpool bu konudaki görüşünü şöyle dile getirmiştir:

Bazı yerlerde kadın olmamıza çok şaşırırlarken, bir kadının sadece oynuyor olması bu arada, yani zaten o dediğin LGBT+'yı görmek gibi bir şey çok gerçekleşmiyor. Nasıl düşünüyorlar nasıl görüyorlar diyorsun ya, onun görünür olduğunu düşünmüyorum çünkü bir; biz bağırmadığımız için de yok, ikincisi şey tabirlerle yani tipimizden anlıyorlarsa da o kadar kalıyor yani konuşulmayan şeyler olarak kalıyor diye düşünüyorum. Onların sadece kadın olarak muhtemelen değerlendirdiklerini düşünüyorum ve geçiyorum.

Muamma ise diğer takımları destekleyici nitelikte beyan verirken, kendi görünürlükleri ile ilgili olarak kesin bir dille şu cümleyi kurmaktadır: İbneler ve kadınlar takımı diye biliyorlar bizi.

Eril Branşlaşma

Futbolun Türkiye ve Dünya'daki önemine istinaden tercih edilen bir branş olduğunu vurgulayan takımlar, özellikle gerçekleşen bu seçimle ilgili olarak sırayla Queerpool, Muamma ve Atletik Dildo şunları söylemektedir:

Biz önce birleşip bunu oynayalım demedik, biz bunu oynarken birleştik. O yüzden organik bir birleşme oldu bir sürü insan açısından da. Ama tabi oynadıkça da zaman geçtikçe futbolun başka bir önemi olduğunu zaten biliyorduk da daha da net görmeye başladık. Sonuçta çok eril bir alan

Türkiye'de özellikle kadınların olmadığı bir alan çoğu zaman daha başka yerlerde oynadığımızda özellikle şaşırılan bir alan dediğim gibi kadınlar gördükleri için şaşırılan bir alan vs. yani onu görebiliyoruz.

Futbol bilinçli bir tercih çünkü futbol aslında en primitif oyun bence. O yüzden ki zaten Türkiye'de en çok futbol izlenir çünkü herkesin bakıp da böyle e tamam bir top var iki kale var hani çok kolay kural olarak da çok kolay hani voleybol o kadar kolay değil yani, izleyen için de daha spesifik. Bir de şeyi söylüyorum yani en çok ataerkinin yeniden üretildiği yer olması, buram buram testosteron olması, hedef alınan bir şey. Ezber bozmak derken tam da burası yani biliyorsun statlar böyle beyazlar üzerine kırmızı lekelerin konulduğu işte canlı mankenlerin yakıldığı işte ibnelerin bilmem nelerin orospu çocuklarının kol gezdiği orda belki tam da bu şeyden evet ibneyiz eee?

Futbol bizim için buradaki Gol Yemeyi Sevenler Turnuvası ile başladı biraz da, aslında futbol birleştirici bir nokta oldu. Bir de futbol Türkiye'deki tek önemli spor olarak görüldüğü için hepimizin geçmişi ya da çocukluğu basketbol ya da tenis değil ama bir yerde futboldan geçti. O yüzden hepimiz için birleştiriciydi.

İçselleştirme

LGBT+ takımlar, gerçekleştirdikleri her organizasyonda asıl hedefin eğlenmek, sosyalleşmek, bir paydada buluşmak ve bir şeyler paylaşmak olduğunu vurgulamışlardır. Sporun içerisinde asıl hedefin gülümsemek olduğuna vurgu yapan takımlardan Queerpool ve Atletik Dildoa, bu konu hakkında şu görüşleri beyan etmişlerdir:

Kaygımız, bir ligde olmak değil de kendimiz oynamak eğlenmek, ter atmak, paslaşmak. Zaten çok stresli yaşantımız oluyor iş hayatımızda da öğrencilik hayatımızda da, bu bir saat bize çok güzel geliyor moral depoluyoruz. İyi geliyor bize iyi hissetmek için oynuyoruz açıkçası. Biz futbolu dönüştürmeye çalıştığımız için bir rekabetin, bir puanlamanın, yenmenin ve yenilmenin olduğu bir lig ya da alan bize göre değil. İnsanların keyif almasını istiyoruz.

Takım arkadaşlığı içerisinde sosyalleşmenin büyük bir yere sahip olduğunun vurgusunu yapan takımlardan Atletik Dildoa görüşünü şu şekilde ifade etmektedir:

Bir gün böyle futbol oynandıktan sonra oraya yakın bir barda oturuluyor, işte 10 kişi 15 kişi oynayan oynamayan sonradan gelen işte oturulup içiliyor sohbet ediliyor. Bir sosyalleşme alanı yaratılıyor.

Takım içerisindeki en büyük etkilerden birisine sahip aidiyet hissi ve takımı içselleştirme durumu, LGBT+ takımlarda özellikle çok büyük öneme sahiptir. Bu konu ile ilgili olarak Queerpool şunu ifade etmektedir:

Şöyle anlatayım, hani o takıma bağlanıyorsunuz, kendinizi bir parçası hissediyorsunuz.

Dış Dinamikler

Dış dinamiklere ait tema ve kodlar Şekil 2.'de aktarılmıştır: Dış dinamikler teması altında yer alan, Birlik Olmak ve Eşit Olmak başlıklı alt temalara ilişkin kodlar ve detayları şu şekildedir;

Manevi Destek

Takımlar her zaman birbirine destek verdiğini dile getirmektedir. Gerek organizasyonlar olsun, gerekse farklı konular dâhilinde her zaman iletişim içerisinde olduklarını ve yardımlaşmalarını vurgulamaktadırlar. İletişim ve yardımlaşma ile ilgili olarak Queerpool, Sportif Lezbon ve Muamma'nın görüşleri şu şekildedir:

Şöyle, anladığım kadıyla, biz de daha yeni olduğumuz için aslında, diğer takımların birbirlerine bu olimpiyatlar zamanında da başka etkinliklerde bir destek mekanizmaları olduğu ve devamlı iletişim halinde olduklarını anlıyorum uzaktan bakınca. Biz de daha yeni yeni belki o mekanizmanın içine giriyoruz ama Ankara'daki işte Mersin'deki takımlar vs. devamlı bir kontak ve dayanışma halinde onu görebiliyorum.

Etkinliklerden birbirlerini haberdar etmek, çeşitli etkinliklere birbirlerini davet etme ya da işte bir takım problem yaşayınca buna destek olma gibi birbirleriyle yardımlaşmaları oluyor ya da turnuvalar düzenlemekte. Ortak organizasyonlarda daha çok birleşiyoruz.

Spor aktivizmi konusunda biraz belli ki kafa patlatan herkes kendini bu noktada hani bir bu sadece para fon vs de değil aa bak böyle bir makale var aa senin elinde sporda temas ile ilgili bir şey. Yani mesela orda beden dili çünkü futbol çok böyle beden temasının bol olduğu bir alan ve dolayısıyla burada mesela taciz nerede başlar, çünkü bir yandan ezber bozan bir futbol oynuyorsun ama öte yandan benim Özen'i kucağıma almam taciz midir değil midir mevzusu da var ya. Bunlar hep grift hikâyeler ve buna dair birbirini besleyen ya var mı buna dair elinde okuyabileceğim bir makale veya bu konuyu çalışan biri var mı? Hani böyle paslaştığımız ve ürettiğimiz bir ağ var. Ve hani orada şunu da görüyoruz, çok kısıtlı kaynaklar var mesela. Yok, çünkü bu mesela yazılmamış, yok gerçekten buna dair.

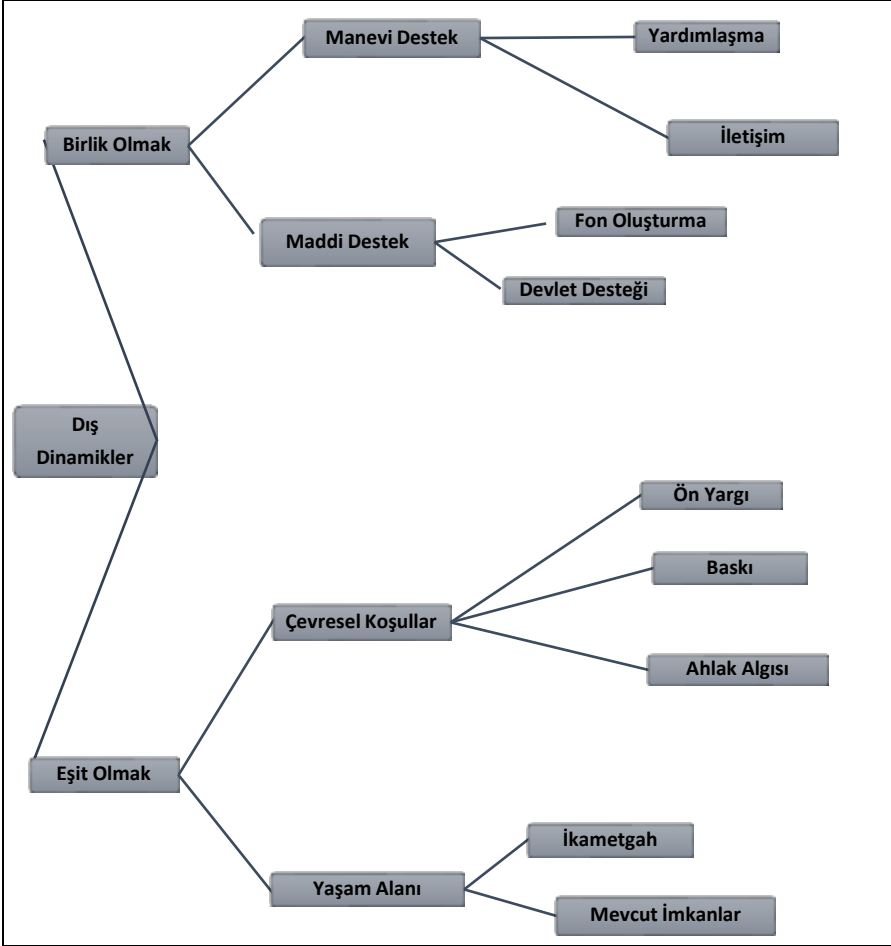
Maddi Destek

Her takım ve organizasyon gibi LGBT+ takım ve liglerin de geleceğe taşınması ve sürdürülebilir olmaları adına parasal kaynağa ihtiyaçları bir gerekliliktir. Bu kaynağa ulaşılması hususunda resmi destek sağlanması adına atılan adımları ile ilgili Sportif Lezbon'un görüşü şu şekildedir:

Bir etkinliğe giderken mesela olimpiyatlara giderken yol desteği alıyoruz maddi olarak. Onun dışında bir destek almıyoruz maddi olarak. Biz de sağlamıyoruz, herkes kendi yağında kavruluyor.

Maddi olarak tabii ki yeterli antrenman malzemesi yok, her şeyi cebimizden karşılıyor, insanları davet ettiğimiz zaman maddi olarak bunu yine cebimizden karşılıyor. Böyle sorunlarımız var, hiçbir şekilde düzenli maddi destek almıyoruz. Tamamen gönüllü bir şey oluyor.

Şekil 2. Dış Dinamikler Temasına Ait Alt Tema, Kod ve Alt Kodlar

Muamma'nın ve Atletik Dildo'nun görüşü ise Sportif Lezbon'u destekleyici nitelikte şöyle karşımıza çıkmaktadır:

Hani çünkü burada şöyle bir şey var, belediye veya devlet seni niye destekler seninle ilgili bir şey malzemesi haline gelirse yani senin ona bir geri dönüşünün olması gerekiyor ya. Ama şu an ibneler ve kadınlar takımlarını destekliyor ne de güzel bir belediye ne de güzel bir devlet pozisyonunda değiliz yani. Yani diyorum ya köstek olmaması daha iyi bir şey. Aman kayyum atamasınlar.

Devlet desteği almıyoruz, herhangi bir girişimde bulunmadık. İstemiyoruz da aslında. Şu an için şöyle bir durumdayız, Kadıköy Belediyesi sadece bize mekân veriyor ve adı hiçbir şekilde geçmiyor aslında.

Takımlar ayrıca kendi çabaları ile çeşitli organizasyonlardan kendilerine fon yaratmaya çalışmaktadırlar. Bu fonlarla ilgili olarak Sportif Lezbon görüşlerini aşağıdaki biçimde açıklamaktadır:

Uluslararası turnuvalar için arkadaşlar Sivil Düşün Avrupa Birliği Fonu'na başvurmuşlardı, FRIDA'ya başvurmuştuk o çıkmadı. Eşit Futbol Etkinliği var ona her sene başvuruyoruz ve senede bir pazar Ekim ayında bir etkinlik yapıyoruz. Aldığımız destekler bunlar başka yok.

Atletik Dildoa'da Sportif Lezbon ile aynı fon yani FRIDA fonuna başvurmuş ve olumlu sonuç almıştır:

FRIDA- The Young Feminist Fund'a başvuru oluyor. İlk yıl oylama üzerinden oldu. Yani dünyanın bir sürü yerinden insanlar başvuru yapıyor ve oy veriyorsun bütün projelere. Bizim projemiz en çok oy alan projeydi. O yüzden bize verdiler, sonra ikinci yıla girerken alın siz bir daha yapın dendi. Bu seneki fonu bekliyoruz daha hiç haberimiz yok. Ama 24 Mayıs'ta bir parti yapacağız, onun dışında mazbatamızı verilerse daha büyük belediye girişimine gireriz bence yani.

Çevresel Koşullar

Toplumun getirdikleri ile şekillenen bireylerin hayata bakışı ile doğru orantılı olarak, normalin dışından olarak ifade edilebilecek bireylere ve birliklere karşı her zaman bir önyargı ile karşılaşmak mümkündür. LGBT+ takımlar önyargının yanında baskı ve ahlak algısı ile de sınındıklarını dile getirmektedirler. Bununla ilgili olarak Atletik Dildoa'nın görüşleri şu şekildedir:

İsim Olarak Atletik Dildoa'yı seçtik, tamamen geyik üzerine işte atletik bilboa atletik dildoa ay yok işte bir sürü saçma sapan şeyler vardı. Biz ismimizi seçtik işte takım olarak buyurun lige dâhil edin falan derken, ligdeki birkaç takım; isminizi biz oradaki çocuklarımıza anlatamayız. Bizi izlemeye gelen aileler var onlara nasıl açıklayacağız, işte Aziz Nesin Vakfı'nın bir takımı vardı orda çocukların olduğu biz bunu çocuklarımıza nasıl açıklayacağız falan diye böyle bayağı ahlakçı bir yerden bir dışlamaya maruz kaldık. İşte isminizi değiştirin vs. bir sürü sıkıntılar oldu.

Bu konu ile ilgili olarak Queerpool'un görüşü zıtlık göstermektedir fakat bunun sebebi olarak, kendilerini bir LGBT+ takımı olarak dışarıya lanse etmemeleri ve görünürlüklerini saklı tutmaları söylenebilir. Konu ile ilgili olarak Queerpool'un görüşü şu şekildedir:

Bizim takım olarak herhangi bir olumsuzluğumuz olmadı. Bunun da çok küçük ölçekli kalmamızdan dolayı olduğunu düşünüyorum. Çok görünür olma çabası, çok yayılma çabası olmadığı için küçük bir yerde kaldığımız için de böyle bir şey olmadı. Ama bu olmayacağı anlamına da gelmez. Ama bize olmadı en azından.

Yaşam Alanı

Takımlar yaşadıkları şehirler, ikamet alanları ve çeşitli kurumların mevcudiyette sahip oldukları imkânlar ile ilgili olarak sıkıntılar ve memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Takımların birçoğu rahatça bir araya gelmelerindeki en büyük etmenin ikamet ettikleri toplum yapısı ile ilgili olduğunu dile getirmiş ve başka şehir veya ilçelerde aynı rahatlığa sahip olamayabileceklerini dile getirmişlerdir. Konu ile alakalı olarak Queerpool'un görüşü şu şekildedir:

Kadıköy'de oynuyoruz. Kadıköy'de hazar oda'da oynuyorduk. Zaten korunaklı alanlardayız. Yani oradan geçen insanlar da dolayısıyla korunaksız olan alanlara göre daha farksız insanlar ve onun da fark ettirdiğini düşünüyoruz. Başka bir yerde başka bir semtte oynuyor olsaydık nasıl olurdu bilmiyorum ama kadın olarak bunu daha çok farz etmem gerekirse başka yerlerde oynandığında daha farklı.

Resmi kurumların sunabildiği imkânlarla bağlantılı olarak Atletik Dildoa takımı şu şekilde görüş belirtmiştir:

Evet, ... Belediyesi bize iki gün .....’ta olan her şeyi ücretsiz tesis ediyor. Aynı zamanda öğlen ve akşam yemeklerini bize aynı şekilde iki gün boyunca sıcak sıcak veriyor. Ulaşımından bizim bırakılmamıza kadar her şeyi sağlıyorlar. Onun dışında iki tane falan afişimize yardımcı oldular. Bu sene daha çok şey bekliyoruz umarım yardımcı olacaklar.

Sonuç ve Tartışma

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda gerek lig gerekse de takım temsilcilerinin/katılımcılarının sözü edilen oluşum içerisinde yaşamış/karşılaşmış oldukları tüm süreçler ve zorlukların en temel hali ile iç ve dış dinamikler olarak ayrı kategoriler altında incelenmesi ve bunun sonucunda da, “takım olmak, futbol çünkü, birlik olmak ve eşit olmak” üzere dört ayrı alt temada değerlendirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

İç dinamikler teması, takım olmak alt teması içerisinde yerini alan misyon kodu altında katılımcılar liglerin ve takımların kuruluş amaçlarına vurgu yapmışlardır. “Kadın kadına paylaşmak”, “Başka bir spor, başka bir futbol mümkün”, “Profesyonel değiliz, kadınız ve yarışmacıyız” gibi sloganların öncülük ettiği anlayışlar hali hazırda özgür ligin benimsemiş olduğu endüstriyel futbola, ırkçılığa, milliyetçiliğe, cinsiyetçiliğe, her türlü nefret söylemi ve ayrımcılığa karşı duruşun birer uzantısı olarak görülmektedir. LGBT+’ların spora katılımı ile ilgili gerçekleştirilen ilk uluslararası araştırma olan “Out on the Fields” raporu sonuçlarına göre bireyler takım sporlarına geçmişte yaşamış olduğu olumsuz deneyimler ve ayrımcılık korkusu ile katılmadıklarını belirtmişlerdir (Denison & Kitchen, 2015). Bu bakış açısından hareketle kurulan lig ve takımların futbolun dominant eril baskısına karşı, kendi kurallarını koyabilen ve fırsat eşitliği temalı bir işleyiş benimsediği anlaşılmaktadır. Katılımcılar takım sporlarındaki erilliğin kınlanmasını aktivist bir hareket

kapsamında değerlendirmekte ve bunun toplumsal değişim için somut birer adım olduğunu kabul etmektedirler. Başar ve Öz (2016), sosyal açıdan destek görülen bir bağlamda bulunmanın, özellikle de sosyal aktivizm içinde rol almanın ve arkadaş desteğinin, trans bireylerde stresle başa çıkma noktasında önemli bir faktör olduğunun altını çizmiş ve bunun psikolojik olarak daha güçlü olmanın yordayıcısı olduğunu belirtmiştir. Tüm bu durumların aynı zamanda “misyon” kodunun alt kodu olan “aktivizm”, “gönüllülük”, “etik” ve “cinsel” yönelim alt kodlarına ilişkin öğeleri de barındırdığı ifade edilebilir. Bununla birlikte “üye kabulü” kodunun da benzer nitelikler taşıması sebebiyle aynı kapsamda değerlendirilebilmektedir.

Araştırma kodlarında “üye kabulü” takımların bir bütün olmasına ve birlikte hareket temeline dayanmaktadır. “Görünürlük” kodu kapsamında bireyler görünürlüklerinin artırılmasına yönelik herhangi bir özel çabaları olmadıklarını ifade etmişlerdir. Takımların görünür olmaya çalışmama çabalarının homofobi ile mücadele etmek zorunda kalmamaları için bir savunma mekanizması olduğu yorumu yapılabilir. Özellikle eril branşların (güreş, boks, halter, futbol) homofobiye daha açık olduğunun dile getirildiği çalışmalar da gerçekleştiren çalışma ile görünürlük çabası bakımından paralellik göstermektedir (Turan vd., 2018; Korkmaz & Ünal, 2015; Saraç, 2013). Selek (2014), açılmanın-görünür olmanın eşcinseller açısından kendi benlikleri, varoluşları ve seçimleri düzleminde yeni bir kimlik arama ve hatta bu kimliği yaratma süreci olarak ifade etmektedir. LGBT+ hareketi için görünürlük kamusal alanda var olduğunu göstermenin bir yolu konumunda olduğunu ve kamuda var olmanın dönüştürücü bir etkiye sahip olduğu ifade edilmektedir (Arayıcı, 2019). Bu kapsamda LGBT+ bireylerin spora dair her türlü oluşumlarını bu bakış açısıyla değerlendirmek mümkündür.

“Sürdürülebilirlik” kodu altında katılımcılar takımların aktivitelerinin herhangi bir zorluk yaşamadan sürdürülebilmesine ya da olası zorluklar karşısında sürekliliğinin yitirilmemesine vurgu yapmaktadırlar. Aynı zamanda oynanan futbolun farkındalık ve eğlence amaçlı olduğunu vurgulayan takımlar, sakatlık vb. olumsuz durumların yaşanmamasını temenni etmektedirler. “Eril branşlaşma” kodunda futbolun tercih edilen bir branş olduğuna ve futbolun eril yapısına karşılık bir duruş gösterildiğine vurgu yapılmaktadır.

“Sosyal sorumluluk” kodu kapsamında kendilerini yalnızca bir takım olarak tanımlamayan LGBT+ oluşumlar, aynı zamanda toplum içerisinde bir farkındalık yaratmayı hedeflemektedir. Bununla ilgili olarak çeşitli atölyeler, etkinlikler ve grup içi yönlendirmelerde bulunmaktadır. 2011 ve 2012 yılları dünyada sporda LGBT+ konularında farkındalığın oluşturulmaya başlandığı ve arttırıldığı dönemler olarak ifade edilmektedir. Bu dönem itibarıyla gerek bireysel sporcular gerekse de oluşumlar daha fazla görünür hale gelmiş, dikkat çekerek farkındalığı arttırmıştır (Griffin, 2012). LGBT+ konusunda gerçekleştirilen hareketlerin özünde farkındalığın arttırılması yer almaktadır. Bu noktada spor ve spor ile ilişkili her türlü faaliyet bu farkındalığın oluşturulmasında, ayrımcılığı ve önyargıyı ortadan kaldırma konusunda önemli konumdadır (Englefield, 2012).

Bireyler hayatları boyunca, çok çeşitli hormonal, anatomik ve fizyolojik değişikliklere maruz kalabilmektedir. Birey cinsiyeti ya da cinsel yönelimi ne olursa olsun bir sosyalleşme süreci içerisine girmektedir (Namaste, 2000). “İçselleştirme” kodunda LGBT+ takımlar, gerçekleştirdikleri her organizasyonda asıl hedefin eğlenmek, sosyalleşmek, bir paydada buluşmak ve bir şeyler paylaşmak olduğunu vurgulamışlardır. Bu düşünce Özgür lig ve takımların görüşleri ile paralellik göstermektedir.

Dış dinamikler kapsamında ortaya çıkan ve birlik olmak alt teması içerisinde bulunan, “manevi destek” kodunda takımlar her zaman birbirine destek verdiğini dile getirmektedir. Bu kapsamda gerek organizasyonlar gerekse farklı konular dâhilinde her zaman iletişim içerisinde olduklarını ve yardımlaşmalarını vurgulamaktadırlar. LGBT+’ların aile ve arkadaş çevresinden gördükleri manevi destek (duygusal, sosyal) bireylerin yaşam doyumu ve memnuniyetlerine doğrudan pozitif etki etmektedir (Dominguez, vd., 2012). Bu bilgiden hareketle takımların birbirine desteği özgür ligin olumlu çıktılardan biri olarak ifade edilebilir.

“Maddi destek” kodu altında her takım ve organizasyon gibi LGBT+ takım ve liglerin de geleceğe taşınması ve sürdürülebilir olmaları adına parasal kaynağa duyulan ihtiyaçların gerekliliği vurgulanmıştır. Eşit olmak alt teması altında yer alan, “çevresel koşullar” ve “yaşam alanı” kodunda ise LGBT+’ların karşılaştıkları ön yargı ve yaşanan sorunlar dile getirilmiştir. Cinsel yönelimleri nedeniyle azınlık olarak görülen LGBT+’lar toplumsal ve sosyal yaşamda risk grubu altındaki popülasyon olarak görülmektedir (Hall, 2003). Bu durumun temel nedeni olarak bireylerin okulda, toplumda ve çevrede düşmanca bir tavırla karşılaşmalarıdır (Biçmen & Jordan, 2015). Sosyal çevre bireyin büyüme ve gelişimi açısından oldukça önemlidir (Begun, 1993). Buna göre LGBT+ takımların ve bireylerin yaşadıkları çevresel koşulların bireylerin yaşam kalitelerine doğrudan etki ettiği ifade edilebilir.

Son olarak mevcut temaların altında yer alması da, gerçekleştirilen analizler sonucunda takımlar görünürlüklerinin çok fazla olmamasından ve çok bilinmemelerinden dolayı ulusal medyada çok fazla yer bulamadıklarını dile getirmektedirler. Ulusal medyada yer alan Onur yürüyüşleri gibi etkinliklerin nefret söylemleri ile ele alınmasından rahatsızlık duyan takımlar, kendi özelinde sadece destekçi kuruluşlar tarafından desteklendiklerini söylemektedirler. 2019 Şubat ayında yayınlanan 2018 yılı Kaos GL *Medya İzleme Raporu* LGBT+’ların medyada yer alma biçimlerine ilişkin verileri ortaya koymaktadır (Kaos GL, 2019). Rapora göre 2018 yılında yazılı basında yer alan haber, söyleşi ya da köşe yazılarının neredeyse yüzde 50’sinin (1148) hak haberciliği ilkelerine uygun olduğunu ortaya koyuyor. Bütün metinlerin neredeyse yarısını oluşturan 1130 metinde ise LGBT+’ların temel hakları ihlal edilmiş, nefret söylemi ve/veya ayrımcı dil kullanılmış ya da metinlerde LGBT+’lara ilişkin önyargıları besleyen içerik tercih edilmiştir. Buna göre LGBT+ takımların ve bireylerin yaşadıkları sorunların Türkiye’deki genel durumun bir yansıması olduğu da ifade edilebilir.

Sonuç olarak, LGBT+ takımlar günümüzde, her ne kadar toplumun geniş tabanına hitap etme imkânı bulamasa da, azınlık grup içerisinde pek çok LGBT+'ya kucak açmakta, onların temel ihtiyaçlarını gerçekleştirmeleri hususunda destek olmaktadır. Gerçekleştirmek istedikleri farkındalık için evrensel bir dil olan sporu tercih eden bireyler, görünürlükleri hususunda eril ve dışlayıcı dilden arınmış futbolu tercih etmektedir.

Erilliğin en çok hissedildiği alanlardan biri olan futbol branşı özelinde, endüstriyel futbola, ırkçılığa, cinsiyetçiliğe ve yıpratıcı rekabete karşı olan ligler ve futbol takımlarının devlet desteği alması toplumsal cinsiyet kavramının ortadan kalkması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca toplumsal cinsiyet ile ilgili araştırmalarda sadece kadın kimliği üzerinden yürütülen çalışmalara alternatiflerin getirilmesi, azınlık grupların temel haklarına ulaşabilmesi açısından faydalı olacaktır.

Notlar

- ¹ Gösterdiği özveri ve disiplin ile bu çalışmada katkısı son derece büyük olan ve araştırmadaki emeği birkaç cümleye sığamayacak kadar değerli, sevgili öğrencimiz Sayın Toprak Polat'a katkılarından dolayı teşekkür ederiz.
- ² Takım Temsilcileri Yanı Yapılandırılmış Görüşme Formu Soruları ve Lig Temsilcileri Yanı Yapılandırılmış Görüşme Soruları Ekler bölümünde Tablo 1 ve Tablo 2'de verilmektedir.
- ³ Görüşmelere ilişkin detaylar Ekler bölümünde Tablo 3'de verilmektedir.
- ⁴ Cis hetero: Atanmış cinsiyeti ile cinsel yönelimi arasında heteroseksüel ilişki olan bireyler.
- ⁵ Gullüm: Eğlence, gırgır, şamata.

Kaynakça

- American Psychological Association (2019). Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender. Erişim Linki: www.apa.org/topics/lgbt/. Erişim Tarihi: 09.12.2019.
- Arayıcı, Ö. (2019). Cinsiyet Ayrımcılığının Ve Ötekileştirme Pratiklerinin Lgbti+'ın Cinsiyet Algısına Etkisi: İstanbul ve İzmir Örneği. Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Arslan, N. Lig (26 Mart 2015). Futbol Borsada değil Arsada Oynanır: Özgür. *Gaia Dergi*. Erişim Linki: <https://gaiadergi.com/futbol-borsada-degil-arsada-oynanir-ozgur-lig/>. Erişim Tarihi: 19 Eylül 2020.
- Avrupa Konseyi (2011). Avrupa'da Cinsel Yönelim Ve Cinsiyet Kimliğine Dayalı Ayrımcılık. Erişim Linki: www.coe.int/t/commissioner/Source/LGBT/LGBTStudy2011_Turkish.pdf. Erişim Tarihi: 09.12.2019.
- Azzarito, L. (2012). 'I've Lost My Football...': Rethinking Gender, the Hidden Curriculum, and Sport in the Global Context. İçinde *Dagkas & Armour* (Eds.), Inclusion and Exclusion Through Youth Sport. London: Routledge: 72-86.

- Başar, K., Öz, G. (2016). Cinsiyetinden Hoşnutsuzluğu Olan Bireylerde Psikolojik Dayanıklılık: Algılanan Sosyal Destek Ve Ayrımcılık İle İlişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 27: 1-10.
- Beauvoir, S.D. (1993). *Kadın "İkinci Cins I" Genç Kızlık Çağı* (Çev. Onaran B.). İstanbul: Payel.
- Begun, A.L. (1993). Human Behavior and the Social Environment: The Vulnerability, Risk, and Resilience Model. *Journal of Social Work Education*, 29(1):26-35.
- Bhasin, K. (2003). *Toplumsal Cinsiyet Bize Yüklenen Roller* (Çev. Coşkun, A.). İstanbul: Kadav Yayınları.
- Bıçmen, Z. & Bekiroğulları, Z. (2014). Social Problems of LGBT People in Turkey. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 113:224-233.
- Bora, A. (2012). Toplumsal Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık. İçinde, Çayır, K. & Ayan-Ceyhan, M. (Der.), *Ayrımcılık: Çok Boyutlu Yaklaşımlar*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları:175-188.
- Boyle, R. (2009). *Power Play: Sport, the Media and Popular Culture* Edinburg: Edinburg University Press.
- Bussey, K., Bandura, A. (1999). Social Cognitive Theory of Gender Development and Differentiation. *Psychological Review*, 106(4):676-713.
- Brennan, P. (2007). *The Munitionettes: A History of Women's Football in North East England During the Great War*. Donmouth Publishing.
- Cashmore, E., & Cleland, J. (2012). Fans, Homophobia and Masculinities in Association Football: Evidence of a More Inclusive Environment. *The British Journal of Sociology*, 63(2):370-387.
- Caudwell, J. (2007). Queering the Field? The Complexities of Sexuality Within a Lesbian-Identified Football Team in England. *Gender, Place & Culture*, 14(2):183-196.
- Caudwell, J. (2011). Gender, Feminism and Football Studies. *Soccer & Society*, 12(3):330-344.
- Cleland, J. (2019). Britain's first openly gay football referee: The story of Ryan Atkin. In, Magrath R. (Ed.), *LGBT Athletes in the Sports Media*. London: Palgrave Macmillan:125-147.
- Cunningham, G. (Ed.) (2012). *Sexual Orientation and Gender Identity in Sport: Essays from Activists, Coaches, and Scholars*. Texas: Center for Sport Management Research and Education.
- Denison, E., Kitchen, A. (2015). Out on the Fields: The First International Study on Homophobia in Sport. Nielsen, Bingham Cup Sydney 2014,

- Australian Sports Commission, Federation of Gay Games. Erişim Linki: <http://www.outonthefields.com/media/> Erişim Tarihi: 21 Eylül 2020.
- Domínguez-Fuentes, J.M., Hombrados-Mendieta, M.I. & García-Leiva, P. (2012). Social Support and Life Satisfaction among Gay Men in Spain. *Journal of Homosexuality*, 59(2):241-255.
- Dökmen, Z. (2012). *Toplumsal Cinsiyet-Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Else, B. & Pugliese, S.G. (Eds.). (2017). *Football and the Boundaries of History: Critical Studies in Soccer*. Springer.
- Eng, M.H. (2011). Tackling Femininity: The Heterosexual Paradigm and Women's Soccer in South Africa. *The International Journal of the History of Sport*, 28(1):137-152.
- Englefield, L. (2012). *LGBT Inclusion in Sport*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- FA (The Football Association) (2019). The History of the FA. Erişim Linki: <https://www.thefa.com/about-football-association/what-we-do/history>. Erişim Tarihi: 20.01.2020
- Griffin, P. (2012). LGBT Equality in Sports: Celebrating our Successes and Facing our Challenges. In, Cunningham G. (Ed.), *Sexual Orientation and Gender Identity in Sport: Essays from Activists, Coaches, and Scholars*. Texas: Center for Sport Management Research and Education:1-12
- Hall, M.A. (1996). Feminism and sporting bodies: Essays on theory and practice. *Human Kinetics* 30(1):80-81.
- Hall, A. M. (2003). The Game of Choice: Girls' and Women's Soccer in Canada. *Soccer & Society*, 4(2-3):30-46.
- Jaggar, A.M. (1994). Sexual Difference and Sexual Equality. In, Jaggar A.M. (Ed.), *Living with Contradictions: Controversies in Feminist Social Ethics*. Boulder: Westview Press:18-27.
- Jones, L. & McCarthy, M. (2010). Mapping the Landscape of Gay Men's Football. *Leisure Studies*, 29(2): 161-173.
- Jordan, M.J. (2015). A Phenomenological Study of Risk and Resilience: LGB Youths' Perceptions of Homophobia and Their Resilience. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fielding Graduate Üniversitesi.
- Karaçor, S. & Şahin, A. (2004). Örgütsel İletişim Kurma Yöntemleri Ve Karşılaşılan İletişim Engellerine Yönelik Bir Araştırma. *SÜİİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 4(8):97-117.

- Kaos-GL (2019). 2018 Medya İzleme Raporu. Ankara: Kaos Gey ve Lezbiyen Kültürel Araştırmalar ve Dayanışma Derneği Erişim Linki: http://www.kaosgl.org/resim/yayin/dl/medya_izleme_raporu_2018a.pdf Erişim Tarihi: 09.12.2019.
- Koas-GL (25 Mart 2015). Özgür Lig Ankara'da Kuruluyor: LGBTİ Futbolcular Sahaya. Erişim Linki: <https://kaosgl.org/haber/ozgur-lig-ankararsquoda-kuruluyor-lgbti-futbolcular-yesil-sahaya> Erişim Tarihi: 19 Eylül 2020.
- Klein, F., Sepekoff, B. & Wolf, T.J. (1985). Sexual Orientation: A multi-Variable Dynamic Process. *Journal of Homosexuality*, 11(1-2):35-49.
- Korkmaz, N.H. & Ünal, V. (2015). Examination of Students' Attitudes toward Homosexual Athletes—a Case Study of Sports Sciences Faculty of Uludağ University. *US-China Education Review*, 5(10):682-691.
- Lakoff, R. & Lakoff, R.T. (2004). *Language and Woman's Place: Text and Commentaries (Vol. 3)*. Oxford: Oxford University Press.
- Lindsey, L.L. (2016). *Gender Roles. A Sociological Perspective (Vol.6.)*. New York: Routledge.
- Mavhandu-Mudzusi, A. H. (2014). Experiences of Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Intersex Students Regarding Sports Participation in a South African Rural Based University. *African Journal for Physical Health Education, Recreation and Dance*, 20(22):710-720.
- McBride, D. E., Parry, J. A. (2016). *Women's Rights in the USA, Policy Debates and Gender Roles*. NewYork & London: Routledge.
- Michel, A. (1993). *Feminizm (Çev. Tekeli, Ş.)*. İstanbul: İletişim.
- Müller, A. (2017). Scrambling for Access: Availability, Accessibility, Acceptability and Quality of Healthcare for Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender People in South Africa. *BMC International Health and Human Rights*, 17(1):16.
- Namaste, V. (2000). *Invisible Lives: The erasure of Transsexual and Transgender People*. Chicago: University of Chicago Press.
- Patton, M.Q. (2002). *Qualitative Research and Evaluation Methods*. Thousand Oakes: Sage.
- Russell, D. (1999). Associating with Football: Social Identity in England 1863-1998. In, Armstrong, G. Giulianotti, R. (Eds.), *Football Cultures and Identities*. London:Palgrave Macmillan:15-28.
- Saraç, L. & Rahim, Z.E. (2009). Sporda Homofobi: Erkek ve Kadın Üniversite Öğrencilerinin Eşcinsel Sporculara Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3):104-116.

- Selek, P. (2014). *Maskeler Süvariler Gacılar: Ülker Sokak: Bir Alt Kültürün Dışlanma Mekânı*. Ankara: Ayizi.
- Singh, A.A. (2013). Transgender Youth of Color and Resilience: Negotiating Oppression and Finding Support. *Sex Roles*, 68(11-12):690-702.
- Spaaij, R., Magee, J. & Jeanes, R. (2014). *Sport and Social Exclusion in Global Society*. London: Routledge.
- Şah, U. (2012). Eşcinselliğe, Biseksüelliğe Ve Transseksüelliğe İlişkin Tanımlamaların Homofobi Ve LGBT Bireylerle Tanışıklık Düzeyi İle İlişkisi. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 32(2):23- 49.
- Takács, J. (2006). *Social Exclusion of Young Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender (LGBT) People in Europe*. Brussels, Belgium: ILGA Europe.
- Tekeli, Ş. (1990). *Kadın Bakış Açısından: 1980'ler Türkiye'sinde Kadınlar (Vol. 7)*. İstanbul: İletişim.
- Theberge, N. (1989). A Feminist Analysis of Responses to Sports Violence: Media Coverage of the 1987 World Junior Hockey Championship. *Sociology of Sport Journal*, 6(3):247-256.
- Thomas, D.R. (2006). A general Inductive Approach for Analyzing Qualitative Evaluation Data. *American Journal of Evaluation*, 27(2):237-246.
- Turan, E.B., Uğurlu, A. & Ateş, D., (2018). Spor Bilimleri Fakültesinde Okuyan Öğrencilerin Sporda Homofobiye Bakışı: Akdeniz Üniversitesi Örneği. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2): 81-89.
- Vural, Ö., Serdar, E. & Güzel, N.A. (2010). Masa Başı Çalışanlarda Fiziksel Aktivite Düzeyi Ve Yaşam Kalitesi İlişkisi. *Sportre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 8(2):69-75.
- Williams, J. & Hess, R. (2015). Women, Football and History: International Perspectives. *International Journal of the History of Sport*, 32(18):2115 - 2122.

Ekler

Tablo 1. Takım Temsilcileri Yarın Yapılandırılmış Görüşme Formu Soruları

1	Takımın oluşum sürecinin hikâyesini anlatır mısınız?
2	Oluşum süreci içerisinde takım arkadaşlarınız ile nasıl bir araya geldiniz?
3	LGBT+ bir takım olarak varlığınızı sürdürmekte bir sorun yaşıyor musunuz?
4	Toplum tarafından kabul süreciniz nasıl ilerliyor?
5	Toplumsal olarak tepki gördüğünüz veya eleştiri aldığınız konular var mı?
6	Özgür lig hakkındaki görüşleriniz nelerdir ve dâhil olmayı düşünür müsünüz?
7	Medyada yer aldığınız haberler var mı, bu haberlerin içeriği hakkındaki görüşleriniz nelerdir?
8	Medyada veya toplum içerisinde herhangi bir nefret söylemine maruz kaldınız mı?
9	Devlet desteği alıyor musunuz, hayır ise bu destek için herhangi bir girişimde buldunuz mu?
10	Takımın geleceği konusunda herhangi bir kaygınız var mı?
11	Farklı takımlar ile iletişim ve ilişkiniz nasıldır?
12	LGBT+ takımlarının birbirine desteği ve yardımı oluyor mu?
13	Oluşum olarak futbolu seçmenizdeki temel sebep nedir?
14	Bireyler oyuncu olarak kendilerini futbolun içerisinde nasıl konumlandırmaktadır?
15	Farklı branşlara olan bakış açınız nedir?
16	Oluşum olarak herhangi bir kaygınız veya bizim değinmediğimiz bir deneyiminiz var mı?

Tablo 2. Lig Temsilcileri Yarın Yapılandırılmış Görüşme Soruları

1	Ligin oluşumu hakkında bize biraz bilgi verir misiniz?
2	Lige katılımda herhangi bir kriter veya şart bulunuyor mu?
3	Ligi bize nasıl tanımlarsınız?
4	Ligdeki takımlar hakkında bize ne söyleyebilirsiniz?
5	Ligden ayrılan veya dağılan bir takım mevcut mu?
6	Farklı Yönelim veya kimlikteki bireylerin müsabakalar sırasındaki eşleşmelerini nasıl belirliyorsunuz?
7	Farklı kimliklerin oluşu bir karmaşa veya ötekileştirmeye sebebiyet veriyor mu?
8	Lig içerisinde birleştirici özellikte nasıl bir dil kullanılmakta?
9	Lige resmi mercilerin bakış açısı nedir ve devlet desteği almakta mısınız?
10	Ligin sürdürülebilirliği için maddi kaynağı nasıl sağlıyorsunuz?
11	Toplum veya medya üzerinden gelen herhangi bir nefret söylemi ile karşılaştınız mı?
12	Lig veya takımlar hakkında medya dilini nasıl değerlendirirsiniz?
13	Bu oluşumun futbol özelinde olmasının sebebi nedir?
14	Futbolun içerisinde kendinizi nasıl tanımlıyorsunuz?
15	Farklı bir branşta böyle bir oluşumun gerçekleşmesi mümkün müdür?

Tablo 3. Görüşmelere İlişkin Detaylar

Katılımcı	Statü	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi (dk.)
Futbolcu - 1	Queerpool Takımı	21.03.2019	49,36
Futbolcu - 2	Atletik Dilhoa Takımı	22.03.2019	57,55
Futbolcu - 3	Muamma Takımı	23.03.2019	67,11
Futbolcu - 4	Sportif Lezbon Takımı	27.03.2019	34,28
Lig Temsilcisi - 1	Özgür Lig	28.03.2019	35,05
Lig Temsilcisi - 2	Karşı Lig	30.03.2019	46,31